

Д-р Александар АПОСТОЛОВ

КОЛОНИЗАЦИЈАТА ВО СОСТАВОТ НА АГРАРНАТА РЕФОРМА ВО ВАРДАРСКА МАКЕДОНИЈА МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ГЕВГЕЛИСКО*

I

Познатиот српски политичар Илија Гарашанин, во своето „Начертание“ од 1844 година, дал план на српската државна политика за чии основни идеи ќе се држат граѓанските политички движења и луѓе во XIX и XX век. Според овие идеи ќе се изгради по обединувањето 1918 година, стара Југославија и на нив ќе се скрши 1941 година.¹⁾

Според „Начертанието“ српската држава требало да се стреми да ги припои кон Србија сите српски и несрпски земји што некогаш ги владеел цар Душан. Без револуционерни методи, не водејќи сметка за традициите, посебностите и стремите на народите што, според оваа концепција, требало да бидат припоени кон Србија, српските граѓански политичари се надевале дека овој нивни програм ќе се оствари постепено.

Светозар Марковиќ е прва личност што остро ќе ги критикува методите на „припојување“ од страна на српските политичари на неговото време.

За да се припреми терен за ова „припојување“, во областите на кои рефлектирала српската надворешна политика, биле испратени тајни агенти уште во првите години по создавањето на „Начертанието“. Така во 1845 година бил испратен во Македонија капучекајата Лазар.

За името пак на Владимир Кариќ сврзани се и посериозните успеси на српската национална пропаганда во Македонија, во предпоследната деценија на XIX век. Тој прв ја дал идејата

* Реферат прочитан на научниот симпозиум „Гевгелија и Гевгелиско во НОВ 1941—1943“, одржан од 4 до 6 мај 1978 г. во Дојран.

1) Васа Чубриловиќ, Историја политичке мисли у Србији XIX века, Београд 1958, стр. 159.

за колонизирање на српски семејства во поголемите центри од Македонија за успешно да ѝ парира на бугарската национална пропаганда која што во тоа време беше најјака. Во својство на референт за српските работи во Стара Србија и Македонија, при Министерството на просветата и Црковните работи (1887—1888), а потоа и српски конзул во Скопје, Владимир Кариќ предлагал (и настојувал неговите предлози да се реализираат) да се испратат луѓе од Србија во Македонија за од „овој мал квасец набргу да нарасне голем српски леб“.

Лекарот Микаило Шушкаловиќ е меѓу првите кој бил испратен во Скопје во 1891 година лично од претседателот на тогашната српска влада Никола Пашиќ, со порака да создаде таму поволен терен „за да нè пречекате кога ќе пристигнеме таму со војската“. Шушкаловиќ во својство на лекар, Кариќ во својство на српски конзул во Скопје, во првите години од последната деценија на XIX век, сториле токму толку за мислата за колонизацијата колку што било нужно таа континуирано да се пренесе и во XX век, да дозрее, и во поволен момент да започне да се реализира.

Тој поволен момент бил во времето на краткото владеење на Кралството Србија со Вардарска Македонија (1913—1915), кога на 20-II-1914 година била донесена и уредба за нејзиното населување. Врз основа на оваа Уредба биле извршени подготовки за населување 12 000 семејства „на новата територија“ — (Македонија и Косово). Првата светска војна го попречи колонизирањето на Вардарска Македонија.

Првата светска војна, а особено Октомвриската социјалистичка револуција извршија силно влијание врз свеста на работниците и селаните. Започнаа немирни движења во југословенските земји што се наоѓаа во проектот и процесот на создавање на Кралството на СХС, во кои селаните започнаа да ја разграбуваат земјата на великопоседниците и да ги урнуваат феудалните аграрно-правни односи што сеуште постоеја во разни форми во некои историски покраини.

Буржоаската класа од Југословенските земји во новосоздаденото Кралство на Србите, Хрватите и Словенците настојуваше да ги изедначи аграрно-правните односи на единствената југословенска територија во духот на буржоаските сфаќања и интереси. Затоа побрза да ја „Прими иницијативата од револуционерните раци во одговорни раце, кои . . . ќе ја поправат несносната и neodговорна активност на поединците кои од улица многу лесно ја пренесувале во масите.“

Затоа, владата на Кралството СХС прифати на 25 февруари 1919 година нацрт за аграрната реформа содржан во „Претходни одредби за подготовка на аграрната реформа“.

Уште во Чл. 1 од овие „Одредби“ се предвидуваше укинување на чифчиските односи и се забрануваше да се создаваат нови такви односи. Чифчиите се прогласуваа за слободни сопственици на чифчиската земја.

Прокламираната аграрна реформа започна да се спроведува во Вардарска Македонија и по пат на колонизација на немакедонски семејства доведувани од другите краишта на Кралството. Со ова специјална мерка во Македонија требало да се создадат услови за денационализација и асимилација на македонскиот народ што имаа намера да ја спроведат монархистичките и буржоаските великосрпски кругови.

Од потеклото на субјектите со кои се врши колонизацијата, како и од категоријата на сопственост на објектите на колонизацијата зависи и карактерот на колонизацијата. Sprema горните елементи, колонизацијата на Вардарска Македонија има внатрешен карактер, но едновременно таа претставува првокласна политичка мерка за однародување и едновременно асимилирање на македонскиот народ во друга народност, во овој случај во српската народност. Поединечните случаи на економска оправданост на колонизирање во никој случај не можат да ѝ дадат економски карактер на оваа инаку првенствена политичка мерка. Од законските прописи што за целите на колонизацијата се донесени може да се потврди горната констатација. Така на пр. во Уредбата за населување на „јужните нови краишта“, донесена на 24 септември 1920 год., како прв официјален законски акт што исклучиво се однесува на колонизацијата, за месните аграрни интересенти воопшто не се предвидува колонизирање во други реони на Македонија, односно Југославија.

Најбројна категорија субјекти што се предвидуваше во законските прописи за колонизирање во Македонија беа доброволците во српската војска во разните војни, како и учесниците во разни востанија пред Балканските војни. Учеството на македонските доброволци во Илинденското востание и во Првата балканска војна не се земаше предвид. Најпривилегована категорија субјекти и со најголема компетенција со 10 ха земја на семејство беа четниците. Автоколонистите пак, беа субјекти кои вршеа приватна колонизација. Меѓу нив речиси немаше земјоделци туку главно беа интелектуалци и видни политичари и трговци (Кралот Александар, Милан Стојадиновиќ и негови пријатели и ортаци) за кои не важеше максимумот што другите колонисти го добиваа — 5, односно 10 хектара земја, туку купуваа синори на цели села сосе жив и мртов инвентар (селата Крушевица и Тремник — Неготинско, Демир Капија и села во струмичко купени од „Бата“.)

До крај на 1929 година беа колонизирани на територијата на Вардарска Македонија и 521 семејство оптанти од соседните на Југославија држави.

За објекти на колонизацијата беа определени такви категории земја со чие што колонизирање беа засегнати интересите на цели населени места и на поединци за што беа покренати бројни имотно-правни спорови што траеја со години.

При спроведувањето на колонизацијата определените комисији не се трудеа доволно и до крај да ги расчистат замрсените поседовни односи. Кога се има предвид дека во времето на турското владеење немаше земјишен катастар, беше тешко да се докаже сопственоста на земјата што ја работеа од памтивек земјоделците од Вардарска Македонија, таа се одземаше за целите на колонизацијата.

Со колонизацијата беше онеправдана и чифчиската категорија од домашните земјоделци, бидејќи беше должна и натаму да им плаќа „џак“ на апите и беговите, или пак тие, користејќи резни начини ги продаваа чифлизите преку своите полномошници и врз основа на лажни тапи што отпосле им биле издавани во Цариград.

При добивањето земја имаа предност оние интересенти кои биле поблиску до власта, или нејзини припадници.

Евиденцијата во процесот на колонизацијата била мошне лоша. Заради тоа останале десетици илјади молби нерешени до 1940 година. При доделувањето земја за колонизација главна улога имала партиската протекција, а често и корупцијата.

При ограничувањето земја за целите на колонизацијата не се имал точен увид за нејзиниот своински статус. Честопати комисиите работеле „по тамина“, или врз основа на извештаите од околските и окружните началници, па зафаќале за целите на колонизацијата цели синори на населени места. Со ова месното население било оштетувано и затоа се јавувал општ револт што некаде се изразува во барање да ја напуштат земјата и да се иселат во странство.

За да се ослободат од големиот притисок што го вршеле аграрните интересенти во другите краишта на Југославија, аграрните власти нив ги испраќале во Македонија што предизвикало хаос во спроведувањето на колонизацијата. Едни доаѓале други се враќале и слично.

При доделувањето земја на колонизираните семејства, аграрните власти понекогаш не биле во состојба да им ги покажат меѓите на доделените имоти. Тоа предизвикувало своеволни постапки од некои од новодојдените колонисти спрема имотите на месното население и револт од последните.

Јавната безбедност во Македонија во тоа време беше несигурна. Таа беше предизвикана и од самата власт, како и од пропагандите на соседните држави, непријателски расположени спрема Кралството СХС. Масовно бегане на воени обврзници и бројна политичка емиграција од страв пред неизвесната иднина, сето тоа создаде илјадници „одметници од Законот“. Ко-

митските акции што започнаа од 1920 година, разбојничките и качачките банди, што речиси, непречено ограбуваа и го убиваа и тероризираа месното население, особено во првите години по војната, создадоа погодна почва и за своеволија како од страна на некои припадници на власта, така и на некои колонисти сврзани со таа власт. Токму во така создадената атмосфера отпочна кампањата на денационализација и асимилација на македонскиот народ. Градската колонизација, при тоа, играше мошне важна улога. Државната администрација, војската, просветата, разните „хумани“ и културни друштва и организации беа ангажирани во таа кампања. На колонистите им беше доделена посебна улога во оваа работа. Тоа јавно го кажуваа најодговорните фактори за колонизацијата. Врховниот повереник за колонизацијата Ѓорѓо Крстиќ, за ова меѓу другото, пишуваше: „Колонистите се враќаат на своите стари огништа за да го продолжат недовршеното крваво оро... Колонизацијата не е прашање на населениците туѓинци кои дошле да бараат леб. Тоа мислење е сосема погрешно... Од наше гледиште колонизацијата е првокласно државно прашање на Југот... таа спроведува национализирање и асимилирање на тамошните наши краишта...“²⁾

Во настојувањето да се изврши асимилација, се фалсификуваше историјата на македонскиот народ, се изменија презимињата на луѓето, се даваа само од властите определени имиња на новороденчињата, се применуваа називи на населени места, или пак се даваа називи на новосоздадените колонии земани од српската историја. Се забрани употребата на македонскиот јазик на јавни места и сл.

Сето тоа предизвика огорченост кај македонскиот народ спрема новодојдените колонисти и спрема државата воопшто. Ова го користеле врховистичките чети испраќани од Бугарија, кои вршеле атентати на сообраќајници и врз експонирани лица во оваа кампања, па дури и масовен колеж над невините колонисти. Сето тоа одеше на штета на добрите односи меѓу месното и колонизираното население.

Во вака создадената атмосфера, бројните буржоаски политички партии на стара Југославија, а пред сè Радикалната и Демократската, шпекулираа со колонизацијата за сметка на своите партиски интереси и ја претворија во вистинска афера.

Од ова страдаше и месното население и сиромашните колонисти, кои беа прогонети ако беа во опозиција на владеечката партија.

Колонистите беа презадолжени, било преку аграрните задруги во кои беа зачленети, било индивидуално. Долгот во 1940

²⁾ Ѓорѓо Крстиќ, Колонизација у Јужној Србији, Сарајево 1928, стр. 136.

година изнесуваше преку 15.209.000 тогашни динари. На некои од нив им се продаваа имотите за долгот.

Колонизацијата имаше и стратешки цели. Се создаваа колонијски покрај државните граници и важните сообраќајници.

Позитивните страни на колонизацијата се состоеја во применување посовршен начин на обработка на земјата, подобри сорти растенија и добиток, а некаде и подобар начин на живеење. Ова во извесна степен позитивно влијаеше и врз месното население.

До крајот на 1940 година на територијата на Вардарска Македонија се создадоа 280 колонии со 4.167 колонизирани семејства.

За целите на аграрната реформа во Македонија до крајот на 1940 година беа земен 153.165 хектари земја. Од оваа земја, на колонистите и на јавните установи беа разделени 37.622 ха. Останатото беше оставено за патишта или утрини, или доделено во замена за одземените имоти на месното население. Како на сопственици, чивчи, обработувачи, ним им беше доделена (всушност нивна) земја во површина од 52.121 хектар на вкупно 18.266 семејства. За колонистите државата беше изградила 675 куќи, а самите населеници изградиле 2.792 куќи. Другите населеници биле сместени во напуштени од Турците и други емигранти куќи.

КПЈ ја осудуваше оваа и ваквата колонизација како политичка мерка со одредена цел на владеачките режими во стара Југославија. Тоа може да се види од сите партиски документи во кои се зборува за оваа колонизација.

По Втората светска војна народната власт на Нова Југославија изврши ревизија на аграрната реформа и на колонизацијата спроведени во стара Југославија. Се установи дека скоро 2/3 од колонизираните семејства во Вардарска Македонија добиле земја или како спроводници на рејимската политика од оноа време, или пак добиената земја не ја обработувале сами туку ја давале под наем на месното население, додека 1/3 од земјоделците, можеа да ја задржат доделената земја.

II

ОСВРТ НА КОЛОНИЗАЦИЈАТА ВО ГЕВГЕЛИСКО

Што се однесува на колонизацијата на Гевгелискиот крај, во него ќе ја опфатиме територијата на сегашната Гевгелиска општина. Во Кралството Југославија оваа територија беше разделена на две околии (срезови) — *Гевгелиска* и *Дојранска*. Околиците тогаш беа поделени на општини. Во однос на колонизацијата Гевгелиската околица ја сочинуваша Гевгелиска и Бога-

нечка општина, а Дојранската околија ја сочинуваа Дојранска и Валандовска општина.

За спроведувањето на колонизацијата во Вардарска Македонија и на Косово, беше создаден огромен административно-стручен апарат организиран во хиерархиски ред. На чело на овој апарат стоеше така нареченото *Врховно поверенство за колонизација на Јужна Србија* (како што тогаш официјално ја наречуваа Вардарска Македонија и Косово). Како пониски органи беа главните поверенства. Гевгелискиот крај од 1929 год. потпаѓаше под Главното поверенство што се наоѓаше во Неготино.

Главните претпоставки од кои тргнуваа властите на Стара Југославија за колонизирање на Гевгелиско главно беа следниве:

1. територијата на Гевгелиско го сочинува источниот пограничен сектор спрема Грција и се доближува до граничниот сектор спрема Бугарија;

2. низ Гевгелиско поминува главната железничка и патна артерија што ја сврзува Моравско—Вардарската долина со Егејското Море, односно со неговото пристаниште Солун;

3. искуствата што ги имаше Кралството Србија во Балканските војни и во текот на Првата светска војна со комитските навлегувања од Бугарија (особено со она од април 1915 година кога беа отепани над 200 војници и офицери од српската војска од врховистичките чети на Тодор Алесандров кај Удово), претпоставуваше дека комитските пропаганди и вооружени акции ќе продолжат и по Првата светска војна. Овие претпоставки сосема се обистинија. Комитски акции во Македонија источно од Вардар, па и во Гевгелиско, имаше од 1920 година сè до мај 1934 година, кога Бугарската влада составена од „Звенарите“ ја растури таканаречената автономистичка ВМРО на Ванчо Михаилов;

4. со иселувањето на голем дел од турското население од Гевгелиско, останаа прилично пространи слободна земја за обработување;

5. прилично големиот број од турскиот јуручки елемент кој остана и натаму да живее во Гевгелиско не влеваше особена доверба на новата власт на Кралство СХС, со оглед на учеството на ова население во Првата светска војна на страната на Централните сили на кои им припаѓаше и Турција во оваа војна;

6. великосрпската националистичка пропаганда уште од периодот на турското владение со Македонија, беше најслаба во Гевгелиско, наспроти великобугарската и великогрчката кои беа послани.

Имајќи ги предвид сите овие околности, требало во овој крај да се колонизираат семејства кои ќе сочинуваат етничко

езгро врз кое ќе може со сигурност да се потпираат ненародните режими на Кралството Југославија за полесно владеење со народот и народностите од овој крај и посигурно спроведување на замислената денационализаторска и асимилаторска политика врз народот од овој крај. Значи, пред сè преовладуваа стратешки и политички цели со кои се правдаше оваа колонизација во овој крај.

Економската оправданост на таквата колонизација, речиси беше маргинална во однос на претходните цели што сакаше со неа да ги постигне ненародната власт.

За да се создадат објективни услови за изведување на замислената колонизација требало да се создаде земјишен фонд на кој ќе се населат дојдените од другите краишта на Југославија семејства. Како објект на колонизацијата требало да послужи земјата погодна за населување. Според аграрно-правниот имовински статус што го имаше земјата предвидена за колонизирање, таа била: државна, општинска (под општинска се подразбираше и селска утрина на постоечките села), земја во приватна сопственост и така наречена трајно напуштена („безвласничка и качачка“) земја. Во оваа категорија секако е сметана и земјата на турски семејства коишто во текот на 6-годишното војување, на еден или друг начин сосема исчезнале, како и на бегалци Македонци кои не оставиле свои наследници на имотите од каде што избегале. За таква категорија земја се сметала и онаа што била купена или со векови користена но на која не можеле власниците да го докажат правото на своја сопственост.

Врз основа на горенаведените критериуми во Гевгелиско, од почетокот на колонизацијата (1920 г.), до средината на 1940 година, за кој период располагаме со статистички податоци за овој крај, биле ограничени 17.891 ха површина земја. Од таа површина биле премерени 8.165 хектари обработена и 8.609 ха необработена земја.

Во имотно-правен однос оваа ограничена површина земја припаѓала на: државна — 7.280,73 ха; општинска — 850³⁾ ха и трајно напуштена („безсопственичка, качачка“) — 8.575,63 хектари.

На ова површина земја (тука се подразбира и утрината) за ова време биле создадени сосема нови колонии (населени места исклучиво од колонисти), или пак населениците биле сместени во веќе постојните населби на територијата на сегашната Гевгелиска општина.

³⁾ Општинската земја од 850 ха припаѓала на бившата Дојранска околица.

ПРЕГЛЕД НА НАСЕЛУВАЊЕТО ПО ГОДИНИ

Околија	Нова Колонија	Стара населба	Во која година се населени колонисти	Број на семејства по години на населувањето вкуп. членови		
А К С И Л Е Г В Е Г	—	ГЕВГЕЛИЈА	1923	10 семејства		
			1924	2 „		
			1926	4 „		
			1927	1 „		
			1934	1 „		
			1937	1 „		
			Вкуп. населени	19 со 94 души		
	Г	—	МОИН	1926	3 со 17 „	
				ГОРНИЧЕТ	1922	4
					1923	6
					1924	4
					1925	3
					1926	6
					1928	1
					1929	1
1934	2					
Вкуп. населени	27 со 135 души					
Г	—	МРЗЕНЦИ	1923	3		
			1924	8		
			1925	3		
			1926	1		
			1927	1		
			1930	2		
			Вкуп. населени	18 со 102 души		
Г	—	НЕГОРЦИ	1922/23	13		
			1924/25	6		
			1926	1		
			Вкуп. населени	20 со 101 душа		
—	—	СТЕПАНОВО	1922	5		
			1934	2		
			Вкуп. населени	7 со 34 души		
Г. и Д. ДОЛОВИ ХАМЗАЛИ			1937	3 со 16 „		

Околија	Нова Колонија	Стара населба	Во која година се населени	Број на семејства по години на населувањето вкуп. членови	
К А С И Л Е Г В Е Г	—	БОГДАНЦИ	1924	3	
			1925	1	
			1927	3	
			1937	1	
	Вкуп. населени			8 со 39	„
	—	ПАЉУРЦИ	1933	1 со 6	„
			ПОБРЕГОВО	1924	3
				1928	1
				1937	2
			Вкуп. населени		
—	СТОЈАКОВО	1923	4		
		1924	1		
		1925	5		
		1927	1		
		1933	1		
Вкуп. населени			12 со 59	„	
—	СЕЛЕМЛИ	1923	6		
		1924	4		
		1933	2		
		1937	4		
Вкуп. населени			22 со 109	„	
—	БОГОРОДИЦА	1922	7		
		1923	1		
		1924	2		
		1925	2		
		1928	1		
		1933	1		
		1936	3		
Вкуп. населени			17 со 79 души		

Според горните статистички показатели може да се констатира дека во бивша Гевгелиска околија биле создадени 13 колонии, од кои 3 сосема нови и 10 мешани со староседелското македонско население. Во сите 13 колонии биле населени 163 семејства со 811 жители.

Околија	Нова Колонија	Стара населба	Во која година се населени	Број на семејства по години на населувањето	вкуп. членови
Д О Ј Р А Н С К А	СРЕТЕНОВО		1928	24 семејства	
			1935	1	
			Вкуп. населени		25 со 123 души
	ДОЛЦЕЛИ (Раскрсница)		1928	1	
			1933	1	
			1934	6	
			1935	5	
			1937	3	
	Вкуп. населени		16 со 77 души		
	НИКОЛИЧ		1933	8	
			1936	3	
			1936	1	
	Вкуп. населени		12 со 59 души		
	ДУШАНОВАЦ (Црничано)		1923	1	
			1927	8	
			1928	2	
			1932	17	
			1934/35	6	
			1936	9	
1937			2		
1938	4				
Вкуп. населени		49 со 242 души			
РАБРОВО		1922	1		
		Вкуп. населени		9 со 44 души	
ВАЛАНДОВО		1920	1		
		1924	3		
		1925	1		
		1926	1		
		1927	1		
		1928	1		
		1929	1		
Вкуп. населени		9 со 44 души			

Околија	Нова Колонија	Стара, населба	Во која година се населени	Број на семејства по години на населувањето вкуп. членови
А К С Н А Р Ј О Д	КАРАГОРГЕВАЦ		1919	1
			1920	28
			1921	37
			1922	4
			1923	8
			1924	8
			1925	11
			1926	7
			1927	3
			1928	3
			1931	7
			1932	2
			1934	1
			1935	1
			1936	5
			1937	1
				Вкуп. населени
		УДОВО	1931	2
			1933	1
			1937	1
			Вкуп. населени	4 со 19 души

Од горниве податоци може да се заклучи дека во бивша Дојранска околија биле создадени 8 колонии, од кои 4 нови и 4 мешани со староседелското македонско население во веќе постојни населени места.

Во сите 8 колонии биле населени 243 семејства со 1.193 жители.

На територијата на денешна Гевгелиска општина вкупно биле создадени 21 колонија, од кои 7 биле новоосновани населби, а 14 биле создадени во веќе постојните населени места. Во сите овие колонии вкупно биле сместени 406 семејства со вкупно 2.004 жители.

Во вкупната бројка од 406 семејства спаѓале и оптанти 54 семејства (тоа се Македонци главно од Грција и другите на Македонија соседни држави).⁴⁾

⁴⁾ Прашањето за населувањето на останатите Македонци од Грција во Македонија и обештегувањето што го изврши тогаш Грција за нивните имоти ќе го обработиме во посебна студија.

Споредувајќи го бројот на населените семејства на територијата на сегашнава Гевгелиска општина, како и бројот на членовите на тие семејства со вкупниот број на населени семејства на територијата на Вардарска Македонија до средината на 1940 година, а кој изнесуваше 4.167 семејства, може да се пресмета дека околу 10% од колонизираните семејства се погале на територијата на гевгелискиот крај.

За колонистите државата создавала посебни погодности за колонизацијата да успее што подобро. За нивното сместување биле изградени на територијата на Гевгелиско вкупно 388 куќи. Освен тоа на колонистите им биле доделени и 26 „безвласнички“ куќи (секако напуштени од Турците). За изградување куќи секое семејство добивало некаде помош во материјали, бесплатни типизирани планови, а некаде и по 5.000 тогашни динари.

Компетенцијата површина земја што ја добивало секое колонистичко семејство била 5 хектари, а за четници 10 хектари. Во зависност од бројот на членовите на семејството, односно од бројот на возрасните машки членови, односно од тоа дали имаат дете на школување, како и од други услови (ако сака да насади лозје и сл.), вкупниот број на хектари што добивало едно семејство бил многу поголем. Тој број се движел околу 10 ха обработлива земја на семејство во просек (колку што изнесува сегашниот максимум за индивидуални земјопоседници). Ова може да се заклучи од неколкуте примери што ќе ги наведеме подолу.

Така на пример на 25 домаќинства во селото Сретеново, што било нова колонија, им било доделено вкупно обработлива земја 249 ха не сметајќи ја тука селската утрина. Во колонијата Караѓорѓевац, на 127 семејства им била доделена обработлива земја во износ од околу 1.350 ха итн.

Населениците биле должни да се зачленат во така наречени аграрни задруги (заедници) исклучиво создавани од нив и за нив преку кои можеле да добиват кредити, семе, стручна помош и слично, за унапредување на селското стопанство. Освен тоа тие биле ослободени за 10 години од данок на државата и дури по тој рок можеле да станат апсолутни сопственици на доделената земја со право со неа да располагаат како што ќе најдат за потребно.

Во национален поглед потеклото на населениците беше мошне хетероген. Според една статистика што е составена од аграрните власти од времето кога е спроведувана колонизацијата и според официјалните критериуми за национална припадност (тогаш Македонците и Црногорците беа сметани за Срби), националната и верската припадност на колонистите изгледа вака:

Околија	Број на семејства	Број на жители	Срби	Хрвати	Словенци	Православни	католици
Гевгелиска	163	811	680	131	—	759	52
Дојранска	243	1193	880	302	11	880	313
Вкупно:	406	2004	1560	433	11	1639	365

Колку што нам ни е познато меѓу колонизираните семејства имало и Украинци, ко не се прикажани како такви во горниов статистички преглед.

Колонизираните семејства биле разврстени по категории. Најбројни биле „обичните колонисти“, па „доброволци“, а најмалку „четници“.

Освен индивидуални домакинства земја добивале и разни установи на територијата на Гевгелиско.

Земја била доделена на 16 училишта во површина од 24 ха; на 9 цркви и манастири 27,56 ха; на војска — 7 воени единици 141 ха; на 7 жандармериски станици 7 ха (навистина нивниот број е преголем на вака тесен простор) и за културни и други установи на број 24 доделени 39 ха.

И покрај извесните привилегии што ги уживале, како и прилично големи површини земја што ја добиле колонизираните семејства, со оглед на класната и социјална нееднаквост што постоела во Кралството Југославија, огромниот дел од колонизираните семејства го имале статусот на „поданик“ на буржоаска-монархистичка држава и општество, та и тие со сите други југословенски народи и народности ја делеле судбината на подредена и експлоатирана класа. И тие биле ангажирани во предизборните кампањи да земат учество во политичките борби за власт што ги воделе во тоа време бројните граѓански партии. На овој терен главно имале свој гласачки „резерват“ Радикалната и Демократската партија — и двете буржоаски и двете мошне блиски до дворот.

Во условите на терор, страдаа и непокорните, со прогресивни ставови колонисти како и месното население кое со нив еднакво ја делеше судбината што им ја наложуваша ненародните режими.⁵⁾

⁵⁾ Сите материјални податоци се земено од Архивот на Југославија — Белград, фонд. Мин. на земјод. — Врховно поверенство на агр. рефор. и колонизација. Копии на ксерокс од овие архивски документи, собрани во 8 тома од авторот на овој труд се наоѓаат во: МАНУ; во Архивот на Македонија и во Библиотеката на ННСГ за историја во Скопје.